

Freedom Writers

– praktisk motivation for læring

Torbjørn Ydegaard
University College Syddanmark

Den amerikanske highschool var i 1990'ernes efterveer efter optøjerne i kølvandet på den brutale anholdelse af Rodney King, i hvert fald i socialt udsatte distrikter som Long Beach i Los Angeles, præget af voldelig bandekriminalitet og etniske modsætninger. I et miljø kendetegnet ved knive og skydevåben, unge med alt for meget kendskab til politi og ungdomsfængsler og alt for lidt kendskab til skolens fagrække og dens indhold, udviklede den unge nyuddannede lærer Erin Gruwell en undervisningsform, der senere blev kendt som *Freedom Writers*. Historien er beskrevet i en film fra 2007.

Det klasselokale Erin Gruwell får stillet til rådighed er ramponeret og misligholdt. Det signalerer manglende tiltro til eleverne, der da også opfatter sig som sat i 'dumme-klassen'. Som en *Freedom Writer*-lærer senere skriver: *Tribal people always get the shit end of the stick!*

Eleverne sætter sig i territorier efter etnisk og bandemæssig baggrund. Det, der kendetegner dem som bandemedlemmer er, at de er fattige, vrede og bliver set ned på, at banden giver dem en selvdefineret stolthed, en identitet og et sammenhold ("*You can't go against your own people*" er den moral, de lever efter) og at de gør 'de andre' til syndebukke.

Det er i disse omgivelser Erin skal undervise i engelsk. Og det går selvfølgelig ikke særlig godt – indtil den dag hvor en karikatur af en af de sorte drenge i klassen får hende til at sammenligne elevernes bander med Hitlers nazister og udryddelseslejre, og en af eleverne spørger hvad holocaust er. Først på det tidspunkt er der 'hul igennem' til eleverne; så er de undervisningsparate og læringsvillige.

Teori

Erin begynder at '*connecte*' den ovenfra dikterede og målsatte læseplan med elevernes aktuelle verden og begynder at slå bro over kløften mellem elevernes sociale, etniske, kulturelle og/eller religiøse baggrund (*who we were and where we came from*, som hun siger) og skolens fordringer om klassisk material viden, færdigheder og kompetencer – de læser *Romeo og Julie*, fordi det grundlæggende er en fortælling om banderelationer og kærlighed, en fortælling de unge kan relatere til. På den måde fremmer hun elevernes læring og inklusion ved at vigtiggøre den centralt bestemte læseplan i stedet for at tilbyde dem særligt tilrettelagte læringsforløb.

Uddannelse ser hun som en emanciperende proces, en mulighed for at bryde ud af det fængsel den aktuelle hverdagsverden udgør (jævnfør Paulo Frieres begreb

om empowerment). Men det betyder ikke nødvendigvis en mental afstandtagen til ens baggrund eller en ubetinget perspektivovertagelse af det hvide, angelsaksiske Amerikas synspunkter. Hun fokuserer på og viser konkret de unge, at de har langt mere til fælles med hinanden end det, der skiller dem ad. Og det gælder både deres sociale og etniske baggrund, deres vaner og livsoplevelser den verden, der ligger uden for dem selv, men som netop kan være et springbræt til en bedre tilværelse. De er, på trods af alle indbyrdes modsætninger, grundlæggende ens, og det er det, der skal fokuseres på i undervisningen. Det er en proces hen imod ikke blot tolerance, men også respekt.

De læser *Anne Franks Dagbog* og Zlata Filipovic's *Zlatas Dagbog* (en ung piges dagbog fra det belejrede og sønderskudte Sarajevo midt i 1990'erne) . De to dagbøger kommer meget hurtigt til at sige hver enkelt elev noget på et helt personligt plan, fordi de blandt andet viser kulturelrelativismen – 'os' mod 'dem' og objektgørelsen af 'de andre' – i modsætning til universalismen. På den måde tager Erin eleverne med ud på en dannelsesrejse frem mod en højere grad af myndighed i deres eget liv. Hun gør det med en inddragende og anerkendende undervisningsform, der samtidig stiller høje fordringer til elevernes udnyttelse af deres evner – og det er en undervisningsform med en høj succesrate. Uden at kende til K.E. Løgstrups etiske fordring om *at sprænge den andens indespærring og få hans blik til at runde en vid horisont*, bliver det en væsentlig del af Erins pædagogik at tage eleverne med på ekskursioner og lade dem møde 'rigtige mennesker' – mennesker, der for eleverne repræsenterer den samfundsmæssigt sanktionerede almene dannelse.

Som led i elevernes empowerment-træning arrangerer og finansierer de selv at få besøg af Miep Gies, der er den dame, der husede Frank-familien i Amsterdam. Hun lærer dem den etiske grundsætning 'at gøre hvad der skal gøres, fordi det er det rigtige at gøre'.

Udover det eksemplariske i en didaktik, der kan håndtere udsatte unge, understreger historien og hele konceptet omkring *Freedom Writers* også den grundlæggende forskel mellem det franske 'frihed, lighed og broderskab' og det amerikanske 'liv, frihed og retten til at efterstræbe lykken'. Her, i en amerikansk kontekst, er der ingen statsgaranti for lykke, men alle har muligheden for skabe sig et fornuftigt liv – eller lade være. Det er et meget skarpt udtryk for tanken om det indrestyrede menneske, der på trods af alle odds og en både socialt og kulturelt krævende baggrund fordrer den enkeltes stillingtagen til og handling i livet. Her *vælger* man at ligge under for omstændighederne, eller frigøre sig af dem.

Det at stræbe efter lykken er dog aldrig noget den enkelte behøver at være alene om. Tankegangen bag *Freedom Writers* handler jo om inklusion, ikke som en moralsk forpligtelse, men som den enkelte elevs mulighed for, i samarbejde med en (altruistisk) lærer og (altruistiske) klassekammerater, selv at åbne døren ind til fællesskabet og ud til verden. Det er en 'noget-for-noget'-inklusion, hvor der fordres og forventes et læringsmæssigt engagement fra elevernes side, inden der leveres fra lærerside i form af ekskursioner og sociale arrangementer. Det er også et svar på en forudsætningsanalyse, og på spørgsmålet *Hvem skal lære?* For nok er vi tegnede af vores baggrund, men vi vælger selv i hvilken grad den 'har' os, og i hvilken vi 'har' os

selv! På den måde eksemplificerer principperne i *Freedom Writers* en personlig overskridelse af den socialt betingede væren.

Praksis

Grundidéen, der også har givet metoden navn, er at lade eleverne skrive dagbog om deres liv, også uden for skolen. (Selve navnet *Freedom Writers* er et lån fra og en hyldest til *Freedom Riders*-bevægelsen der i 1961 fik gjort op med alle mellemstatslige raceadskilleelseslove).

På den måde tages elevernes hverdag, deres synspunkter og erfaringer alvorligt, og disse synspunkter og erfaringer kan danne udgangspunkt for ny læring. De trin Erin efterfølgende har beskrevet sin undervisning i er:

- *Engagement*. På dette trin handler det om skabe et trygt læringsmiljø for eleverne og samtidig få lavet en forudsætningsanalyse af dem, således at undervisningen kan finde dem, der hvor de er. Progressionen går fra fokus på den enkelte, over par-arbejde og kollaborative grupper til klassen som helhed.
- *Enlightenment*. På dette trin er fokus på at styrke elevernes tro på værdien af egen viden, og på evner og muligheder, når det gælder at give udtryk for holdninger, det være sig på skrift eller mundtligt. Der trænes i kritisk tænkning, for eksempel i form af *pro et contra* argumenter for en given sag.
- *Empowerment*. På dette trin er fokus på anvendelse af den opnåede viden og de tilegnede færdigheder og kompetencer – meget gerne uden for skolens mure. Her er der i høj grad tale om myndighedstilegnelse i kantiansk forstand.

Det er ikke bare at skrive ... Det er transformativ, overskridende læring. Gennem *Freedom Writer*-metoden ændrer eleverne deres selvbilleder og forståelser af samfund og kultur. Det er ikke bare uddannelse, det er en personlig odysseé. Eleverne arbejder hen imod nationale fælles mål, standarder og ønskede kompetencer. Og de gør sig klar til videre uddannelse.

Komponenterne i *Freedom Writer* metode er:

- De studerende gennemgår dyb personlig og kulturel analyse med det formål at forbedre deres liv og samfund.
- Lærerne er dybt omsorgsfulde og meget opmærksom på hver studerendes personlige og samfundsmæssige forhindringer.
- Det at skrive om og dele ens personlige historie er en drivende kraft bag pensum.
- Selvbiografisk og akademisk skrivning fremmes gennem hele skoletiden.
- Indholdsvalget fokuserer på elevernes interesser og livssituationer og på relevante fag- og fiktionslitterære valg. Ofte beskæftiger indholdet sig med menneskerettigheder og borgerlige rettigheder.

- Opgaver fremmer hovedsageligt elevernes selvstændighed. Opgaver er projekt- og erfaringsbaserede læringsaktiviteter, hvor den studerende positivt forholder sig til sig selv og det omgivende samfund.

Freedom Writer-metoden er afhængig af en dreven og troværdig lærer, der etablerer et sikkert miljø og en personlig interesse i hver enkelt elev.

Erin Gruwell angiver tolv basale principper for en pædagogik for unge med en social belastet baggrund:

1. Believe in your students
 - a. Selvfølgelig kan alle elever lære – alene af den grund, at al læring uanset social baggrund grundlæggende foregår på samme måde, nemlig ved at forholde sig kritisk til ens forforståelse.
2. Break down comfort zones
 - a. *Break down comfort zones* betyder, at individet skal se sig selv som en der *kan* indgå i andre fællesskaber end dem de er født ind i og opvokset i – hvilket er en grundlæggende demokratisk dannelse.
3. Establish a safe environment
 - a. Et læringsmiljø med plads til forskellighed og med et for eleverne reduceret akademisk ansvar er et *must* for at kunne fremme evnen til kritik.
4. Validate prior knowledge
 - a. Fokus på elevens forforståelse er grundlæggende det al læring bygger på.
5. Motivate your students
 - a. Læring kræver en indsats, både psykisk og konkret arbejdsmæssigt, men belønningen i form af viden, færdigheder og kompetence – og i form af selvbestemmelse – venter på den anden side af indsatsen.
6. Encourage collaboration
 - a. Man kan godt lære alene, men den kritik af egen forforståelse og forståelse (dvs. 'læring') fremmes gennem samarbejdets gensidighed.
7. Teach tolerance
 - a. Skal kritikken fungere, er det en forudsætning, at klassens klima åbner for forskelligheden og nuancerne. Uden tolerance og respekt for hinandens synspunkter er der ingen konstruktiv kritik og dermed ingen læring.
8. Promote diversity
 - a. Netop forskelligheden er en styrke for læring, jævnfør punkt 7.
9. Create community
 - a. Jævnfør punkt 7.
10. Build bridges
 - a. Jævnfør punkt 7.
11. Expect accountability
 - a. Jævnfør punkt 1: Når man stoler på sine elever og forventer at de vil og kan lære, lever de som regel også op til ens forventninger (Pygmalioneffekten).

12. Celebrate success

- a. At fejre en succes i skoleverdenen er vi nok ikke så gode til i Danmark – der er for meget 'individualisme' over det i forhold til vores gængse 'kollektive' adfærd. Så her er der plads til udvikling!

Praksis i Danmark

Danmark er ikke USA. Men også i Danmark har vi socialt og kulturelt betinget ulighed i uddannelse. Vi har banderelateret vold, ikke kun blandt hard-core rockere, men også ned til børn og unge i skolesystemet. Og vi har religiøse og etniske spændinger. Der er derfor behov for nye måder at tackle disse udfordringer på. *Freedom Writer*-metoden kan være en sådan ny måde.

Erin beskriver en række øvelser og opgaver, der progressivt i forhold til de tre trin (*engagement, enlightenment, empowerment*) argumenterer for deres opfyldelse af nationale, amerikanske curriculum-krav. Derfor er *Freedom Writers* stadig en måls-tyret tilgang, hvor det er en bestemt del af den etablerede verden, der skal sættes i spil – men det er jo netop målet: At give de unge et skolebaseret alternativ til gaden.

Freedom Writers-pædagogikken kan næppe overføres direkte, som en blot og bar oversættelse. Den må bearbejdes og formes, så den passer til danske forhold, men på en sådan måde, at de grundlæggende idéer bibeholdes:

- *Individualisme*. Det personlige ansvar for eget liv, også selvom omstændigheder og barrierer kan virke uoverstigelige.
- *Altruisme*. Den enkeltes ansvar for også at hjælpe andre til at kunne løfte individualismens personlige ansvar.
- *Vigtiggørelse*. Skolen og samfundet har faktisk noget at byde på, som alle uanset baggrund vil kunne drage nytte af, og som kan hjælpe én til netop at løfte det personlige ansvar. Kunsten for læreren er at forstå elevens forudsætninger, finde det rette indhold og vigtiggøre det for eleven.
- *Myndiggørelse*. Ud af skoleprocessen skal der komme mennesker, der på legal og legitim vis kan tage vare på eget og andres liv, mennesker der kan bidrage til samfundet med det, de nu kan. De skal kunne bruge fornuften fornuftigt.

På mange måder ligger intentionerne i *Freedom Writer*-metoden ikke så langt fra grundholdningerne i den danske folkeskoles fagbeskrivelser, hvor der ofte sættes mål for selvstændig ageren, kritisk holdning og samarbejdsrelationer. Det er snarere perspektivet på disse basale dyder, der er anderledes – mere amerikansk-liberalt om man vil.